

Plusy a mínusy arbitráží

Ministerstvo predkladá nové pravidlá mimosúdneho urovnania sporov

PAVOL KUBÍK

Dlhoročným súdnym prietahom s konečným výsledkom, ktorý definitívne pochová nádej na vymoženie starých dlhov, sa možno vyhnúť aj inak, ako len skončiť s podnikaním. Napríklad pri majetkových sporoch nie sú firmy odkázané na súdy. S obchodnými partnermi sa môžu dohodnúť: ak medzi nimi dôjde ku konfliktom, necháme si ich pomerne rýchlo a diskkrétne vyriešiť pred niektorým z rozhodcovských súdov. V posledných rokoch vzniklo na Slovensku

množstvo inštitúcií, ktoré sa venujú arbitráži. Ich počet presahuje päťdesiatku, čo je zhruba toľko ako okresných súdov. Hoci tradíciu a renomé si zatiaľ len budujú.

MENEJ FORMALIZMOV

Základným predpokladom, aby spor riešil rozhodcovský súd, je súhlas oboch strán. Najčastejšie sa to rieši vopred formou rozhodcovskej doložky v obchodných zmluvách alebo samostatnou rozhodcovskou zmlouvou. Obchodní partneri si v nej dohodnú, ktorému rozhodcovskému súdu prípadný spor zveria a ako sa pri jeho riešení bude postupovať. Oblíbenou formou je model trojčlenného senátu. Každá zo strán nomi-

nuje jedného rozhodcu, ktorí následne vyberú tretieho člena – predsedu rozhodcovského senátu.

Konkurenčnou výhodou arbitráží je ich rýchlosť. To, čo sa na všeobecných súdoch bežne ťahá rok až dva, vybaví rozhodcovia za pár mesiacov. Rozhodnutia rozhodcovských súdov sú pritom konečné a vykonateľné, čím sa odbúrava možnosť špekulatívnych odvolaní. Podať žalobu na bežný súd proti rozhodcovskému rozsudku možno len v presne stanovených prípadoch. Napríklad ak rozhodcovia riešili vec, na ktorú sa nevzťahovala rozhodcovská zmluva, alebo ak išlo o oblasť, v ktorej rozhodcovský súd konať nesmel. Z kompetencií rozhodcovských súdov sú vylúčené napríklad spory o vlastnícke práva na nehnuteľnosti či nehody v konkurzoch.

Podľa advokátky Olgy Beláňovej je prínosom rozhodcovských konaní aj to, že sudcovia – prevažne obchodní právniky – nemusia pri hľadaní spravodlivosti úplne lipnúť na formalizmoch. „Mnoho formálnych námietok, ktoré by pri klasickom konaní mohli mať vzhľadom na formálnejší pohľad sudcov šancu na zohľadnenie, často rozhodcami nie sú pripustené,“ vysvetľuje.

PODOZRENIA

Čísla o tom, koľko a akých sporov sa na Slovensku rieši arbitrážami, dostupné nie sú. Nedisponuje nimi ani ministerstvo spravodlivosti. No azda najčastejšie sa hovorí o využívaní rozhodcov pri zmluvách o spotrebiteľských pôžičkách. Z pohľadu veriteľov ide o dobre fungujúci nástroj rýchleho vymoženia pohľadávok, ku ktorým by sa bežnou súdnou cestou nemuseli dostať ani po rokoch.

No prax rozhodcovských súdov pri riešení nespĺcania spotrebiteľských úverov zároveň otvára podozrenia, ktoré arbitrážam dobré meno nerobia. V brandži sa pomerne otvorene spomínajú zladené reťazce v zložení pôžičková spoločnosť, k nej spriaznený rozhodcovský súd a na záver dobre spolupracujúci exekútor. Poskytovatelia drobných úverov do zmluvy bežne zakomponávajú rozhodcovskú doložku s konkrétnym súdom. Takúto zmluvu môže klient buď podpísať, alebo sa s pôžičkou rozlúčiť. O tom, či súd s možným prepojením na pôžičkovú spoločnosť starostlivo zváži aj argumenty dlžníka, možno, prinajmenšom, dôvodne pochybovať.

„Nemožno všetkých hádzať do jedného vreca,“ oponoval advokát a rozhodca rozhodcovského súdu pri Slovenskej hospodárskej komore v Košiciach Zsolt Varga. Podozrenia zo zakladania spriaznených súdov sú podľa neho opodstatnené skôr pri menších poskytovateľoch hotovostných pôžičiek. Kvalitatívne inde sú napríklad úverové formuláre bánk, v ktorých klient môže začiaroknuť, či si želá prípadné spory riešiť bežnou

ŠPECIFIKÁ ROZHODCOVSKÝCH SÚDOV

- » Rýchlosť. Konania, ktoré pred klasickými súdmi môžu trvať niekoľko rokov, môžu byť vyriešené v rámci arbitráže za pár mesiacov.
- » Náklady. Poplatok je nižší ako v prípade klasického súdneho konania, pohybuje sa od jedného do troch percent z hodnoty sporu.
- » Dôvernosť. Rozhodcovské konania sú neverejné a rozhodcovia sú viazaní mlčanlivosťou. Podnikateľ sa tak nemusí obávať, že spor mu na verejnosti poškodí jeho povesť.
- » Výber rozhodcov. Strany zväčša spolurozhodujú o zložení rozhodcovského senátu.
- » Menšia formálnosť. Rozhodcovia nie sú viazaní prísny procesnými pravidlami a môžu spor viesť spôsobom, ktorý považujú za najvhodnejší.
- » Bez odvolaní. Rozsudok je vykonateľný po jeho doručení stranám sporu a nie je možné ho odvolať. Podanie žaloby na všeobecný súd je možné len v presne stanovených prípadoch.

Zdroj: Advokátska kancelária BBH Slovensko

súdnou cestou alebo napríklad pred rozhodcovským súdom Slovenskej bankovej asociácie.

OPATRNÍ PODNIKATELIA

Súčasná pravidlá pre rozhodcovské súdy platia od roku 2002, založiť si ich môže prakticky ktorákoľvek fyzická osoba. Na ich boom je skôr záležitosťou posledných dvoch – troch rokov. „Zatiaľ sa nestihli vykryštalizovať také rozhodcovské súdy, ktoré by požívali plnú vážnosť,“ tvrdí Z. Varga. Za nedostatkom dôvery však podľa neho nie sú zlé skúsenosti s arbitrážami, ale skôr po dozrievavosť a opatrnosť. To je podľa neho aj dôvod, prečo si podnikatelia zatiaľ vo veľkom nedohadujú riešenie sporov pred slovenskými rozhodcami. A to ani napriek tomu, že poplatok za rozhodcovské konanie je spravila nižší ako pri štátnych súdoch. Advokát Dominik Okenica, ktorý stál pri for-

mulovaní súčasného znenia zákona, upozorňuje, že päťdesiat rozhodcovských súdov je pre Slovensko nezdravo vysoký počet. Ako spoluautor priznáva, že platný zákon bol napísaný značne liberálne, aby sa čo najjednoduchšie mohla vytvoriť funkčná alternatíva k bežným súdom. Časť rozhodcovských súdov podľa neho môže prísť o významný podiel agendy, ak by všeobecné súdy začali efektívne využívať nové ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku o expresnom rozhodovaní drobných sporov do 500 eur.

PLÁNOVANÉ ZMENY

Meniť platný zákon sa odhodláva súčasné vedenie ministerstva spravodlivosti. O jeho návrhoch na zmeny, ktoré sa inšpirujú európskym prístupom k ochrane spotrebiteľa, by mal pravdepodobne už na najbližšej schôdzi rozhodovať parlament.

Dôležitý je napríklad návrh na sprísnenie pravidiel doručovania rozhodcovských verdiktov, ktoré by sa po novom mali doručovať vždy do vlastných rúk. Spotrebiteľa to môže ochrániť pred nepríjemným prekvapením, keď ho o rozsudku informuje až exekútor. Bez toho, aby dlžník vôbec vedel, že sa voči nemu rozbehlo nejaké konanie. „Je nemysliteľné, aby pri rozhodovaní o závažných veciach neboli žaloba alebo rozhodcovský rozsudok doručené,“ napísalo ministerstvo do dôvodovej správy. Lenže zmena môže aj otvoriť dvere špekulantom k vyhýbaniu sa rozhodcovskému súdu, čím sa oddiali uspokojenie veriteľovej pohľadávky. Ministerstvo chce v parlamente okrem toho presadiť, aby každý rozhodcovský rozsudok, ktorý nebral do úvahy ustanovenia o ochrane spotrebiteľa, mohol preskúmať súd. Rozhodcovia by totiž mali podľa ministerstva zvažovať nielen to, na čom sa podnikateľ s dlžníkom v zmluve dohodli, ale aj to, či ich dohoda nejde proti spotrebiteľským právam. „Rozhodcovský súd musí vždy starostlivo vyvážiť princíp zmluvnej voľnosti s princípom zmluvnej spravodlivosti, a to práve na základe noriem určených na ochranu spotrebiteľa,“ argumentovalo ministerstvo.

Z. Varga tvrdí, že ustanovenia o ochrane spotrebiteľa sa v rozhodcovskej praxi zohľadňujú už v súčasnosti. Prijímanie výnimiek zo zásady jednoinštančnosti rozhodcovského konania podľa neho ide proti zaužívaným zásadám, na ktorých stojí arbitráž. Ak by sa pravidlá v budúcnosti viacej sprísňovali, rozhodcovské súdy by strácali príťažlivosť, čo by sa mohlo odzrkadliť na vyššej zataženosti bežných súdov, upozornil.

© TREND

15.3.2009
Jedinečné a najväčšie
stretnutie firiem v SR

generálny partner
ELKAC GROUP
CSOB
FRANCOISA WITTEN
SPOLU TVORÍME DONAŠÍ SVET

www.elcop.sk
Podporujeme fair-play v športe, rovnako ako v obchode a podnikaní

elcop
TREND

fm radio

markiza

PROFIT

eurowork
aktuálne.sk

GTS

PENTA
INVESTMENTS

NbT
Digitálne komunikácie

Mercedes-Benz

Specialny partner

T-0043